

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 14. kokous

Aika: 16.12.2021, klo 12-16

Paikka: Zoom-etäkokous

Paikalla:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusjohtaja Antti Arasto, VTT, prof. Ari Ekroos, Aalto-yliopisto, prof. Jouni Jaakkola, Oulun yliopisto, prof. Sirkku Juhola, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Paula Kivimaa, SYKE, tutkimusprof. Hannele Korhonen, Ilmatieteen laitos, prof. Jarek Kurnitski, Aalto-yliopisto, prof. Jukka Käyhkö, Turun yliopisto, prof. Peter Lund, Aalto-yliopisto, tutkimusprof. Kristiina Lång, LUKE, prof. Heli Peltola, Itä-Suomen yliopisto, prof. Jyri Seppälä, SYKE

Sihteeristö: viestintäasiantuntija Sanna Autere, Helsingin yliopisto, erityisasiantuntija Heta Heiskanen, ympäristöministeriö, tiedesihteeri Marianne Leino, Helsingin yliopisto, tutkijatohtori Sanna Lötjönen (sihteeri), Helsingin yliopisto, tiedesihteeri Matti Sihvonon, Helsingin yliopisto, koordinaattori Sally Weaver, Helsingin yliopisto

Yhdyshenkilöt: johtava asiantuntija Lotta Heikkonen, maa- ja metsätalousministeriö, neuvotteleva virkamies Hanna Mattila, maa- ja metsätalousministeriö, neuvotteleva virkamies Tuuli Ojala, liikenne- ja viestintäministeriö, erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö, johtava asiantuntija Jukka Uosukainen, valtioneuvoston kanslia

Vierailijat: ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö, prof. Janne Kotiaho, Jyväskylän yliopisto

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:04.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Luontopaneelin mietintö: Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen Suomessa – Janne Kotiaho

Luontopaneelin puheenjohtaja Janne Kotiaho esitteli luontopaneelin mietintöä metsäluonnon turvaavan suojelun kohdentamisesta. Aiheesta keskusteltiin.

4. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

a. Paneelin kokous 20.10.2021

Pöytäkirja hyväksyttiin.

b. Paneelin ylimääräinen kokous 24.11.2021

Pöytäkirja hyväksyttiin.

5. KAISU:n ydinasiat: Päästövähennystavoitteet, toimet ja ohjaukset - Magnus Cederlöf

Magnus Cederlöf (YM) esitteli keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman luonnosta. Aiheesta keskusteltiin.

6. Tilannekatsaus

a. Lausunnot ja kuulemiset

Annetut lausunnot:

- Kansallisen tieliikenteen päästökauppaa koskeva arviomuistiolounnos. Liikenne- ja viestintäministeriö, 3.12.2021
- Hallituksen esitys kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön muuttamisesta. Ympäristöministeriö, 7.12.2021
- Komission ehdotus työohjelmaksi 2022, 15.12.2021

Tulossa olevat lausunnot:

- KAISU, dl. 14.1.2022
- Kestävän rahoituksen taksonomiasta uusi E-kirje
- Ilmastolaki alkuvuodesta

Tänä vuonna on annettu yhteensä noin 50 erillistä lausuntoa ja tuotettu noin 10 julkaisua, joista puolet raporteja ja puolet muita julkaisuja. Vuosikatsaukseen palataan tarkemmin tammikuun kokouksessa.

b. Panelistien raportointi omista esiintymisistä

Lång puhui biotalouspäivillä ajankohtaisista ilmastoasioista. Kivimaa piti OECD:n ympäristöpolitiikan maaraportin julkaisutilaisuudessa ilmastopaneelin kommenttipuheenvuoron.

c. Ministeriökuulumiset

Tuokko kertoi TEM:n kuulumisia liittyen EU:n taksonomia-asetukseen ja energia- ja ilmastostrategiaan. Mattila kertoi MMM:n kuulumisia liittyen ilmastoruokaohjelmaan, CAP-suunnitelmaan ja metsäkatoehdotukseen. Uosukainen kertoi VNK:n kuulumisia liittyen hallituksen kestävyystiekartan päivittämiseen. Heiskanen kertoi YM:n kuulumisia liittyen ilmastolakiin. Aiheista keskusteltiin.

7. Viestintäasiat

a. Menneet julkaisut

Autere kertoi nopean katsauksen menneisiin julkaisuihin. Tammikuun kokouksessa tehdään tarkempi katsaus vuoteen 2021.

b. Ylen ilmastoilta

Viime kokouksessa keskusteltu YLE:n ilmastoilta järjestetään 2.2. Radiolähetykseen ovat menossa Korhonen, Ollikainen ja Vesala. Samaan aikaan radiokeskustelun kanssa on käynnissä chat, jossa ovat mukana Arasto, Lång, Seppälä ja Vainio. Aiheesta keskusteltiin.

c. Muut asiat

Keskusteltiin Uudenmaan liitolta tulleesta blogipyynnöstä sekä ajatus- ja toimintahautomo Plan We:ltä tulleesta kutsusta osallistua workshopiin.

8. Raporttien käsittely

a. Turve

Lång kertoi raporttiluonnoksesta. Raportti on luonteeltaan kirjallisuuskatsaus.

- Johdannossa käydään läpi, mikä turvepeltojen roolin on globaalisti katsottu olevan. Viimeaikaisissa tieteellisissä julkaisuissa on huolta, ettei turvepeltojen ennallistamistarvetta ole huomioitu riittävästi. On esitetty optimistisia arvioita, että maankäyttösektori voisi olla hiilineutraali tietyillä toimilla, mutta aina ei ole huomioitu, että turvemaiden käytössä on painetta uusiin raivauksiin ja sitä tapahtuu koko ajan. Seuraavaksi on katsaus siihen, millaisia strategioita ja kansainvälisiä sopimuksia on ja miten nämä heijastuvat Suomen säädöksiin.
- Luvussa 2 käydään läpi, miten ojitettuja turvemaita käytetään. Lisäksi tehdään lyhyt katsaus päästömekanismista ja päästömääristä, sekä katsotaan turvepeltojen vaikutusta monimuotoisuuteen ja vesistöihin.
- Luvussa 3 tarkastellaan, millaisia vaihtoehtoja suuriin päästövähennyksiin olisi. Ei riitä, että käsittelyä vain vähän muutetaan ja hidastetaan turpeen hajoamista, turvekerrosta tulee suojella. Raportissa suositeltuina keinoina ovat lähinnä vettäminen ja metsitys. Ohjauskeinosuosituksissa on nostettu raivausta hillitsevät keinot. Lisäksi turvealoja pitäisi siirtää vähemmän intensiiviseen käyttöön aina kun mahdollista. Kosteikkoviljelyä korostetaan sekä tässä että kuluttaja- ja tuotantopuolen uusissa menetelmissä. Metsätaloudessa on käsitelty samoin metsän käsittelyvaihtoehtoja; puuston vahvistamista ja turpeen hajoamisen ehkäisyn keinoja. Ohjauskeinoissa nousevat ojitusasiat. Turvetuotannon vähenemiseen on jo ohjauskeinot, mutta jälkikäyttö on ongelma.
- Luku 4 sisältää kulutuksen ja tuotannon muutokset. Tuotteiden elinkaarilaskennassa muutokset maaperän hiilessä eivät ole mukana. Merkintäpuolta voisi selkeästi kehittää tuotteissa. Kosteikkoviljelytuotteille tehdyt elinkaarilaskelmat osoittavat, että hyötyjä voi saada, mutta laskelmia on toistaiseksi melko vähän. Tuotteet, jotka tulevat korvaamaan turvetta, eivät kaikki ole yhtä hyviä kuin turve, tässä on tuotekehityksen ja testauksen tarvetta.
- Luku 5 sisältää turvetuotannon siirtymästä yleisen referaatin ja uuden kyselyn tulokset.
- Luku 6 sisältää yhteenvedon ja suositukset. Potentiaalia vähentää päästöjä olisi. Tarvittaisiin sektorin kokonaishallintaa ja yhdenmukaista ohjausta, mikä ohjaisi maankäytön muutoksia ja kaikenlaista jälkikäyttöä, jos ojitettua käyttöä aletaan vähentää. Kansainvälisesti verrattuna Suomen lainsäädäntö ei kovin hyvin suojele hiilivarastoa minkäänlaisissa turvemaisissa. Luvanvaraisuutta toivottiin moniin maankäytön muutoksiin, lähinnä ojituksiin. Maataloudessa on paljon asioita tukijärjestelmään liittyen. Voi olla, että EU:sta tulevia vaatimuksia ei kateta sillä, että ojitetuilla turvemaidella käyttö jatkuu ja käsittelyä vain vähän muutetaan. Oikeudenmukaisesta siirtymästä on nostettu, että tukimekanismeja ja osallistumista tarvitaan, jotta epäoikeudenmukaisuuden kokemus tulisi jotenkin huomioitua.

Raportista käytiin yleinen keskustelu raportin viimeistelyä varten. Suosituksista kehitetään myös itsenäisesti käytettävissä oleva julkaisu.

9. Hankkeiden kuulumiset ja väliraportoinnit

a. SUOMI-väliraportointi

Juhola esitteli SUOMI-hankkeen väliraportin. Isompi ulostulo oli aiemmin syksyllä ja hanke jatkuu ensi kevääseen. Ilmatieteen laitos vetää työpaketteja 1 ja 2. Hankkeen ensimmäisessä osassa koottiin alueellista ilmasto- ja ilmastomuutostietoa eli katsottiin toteutuneita muutoksia ja projisoitiin tulevaan. Tuloksena IL on tuottanut yhteismitallisesti keskeisten ilmiöiden muutostiedot ja –arvot parhaan nykytiedon valossa. Syksessä on tehty alueellisesti tulvariskitarkastelu. Ensimmäisessä vaiheessa tieto tehtiin raporttimuotoon, nyt ajatuksena on ottaa käyttöön ilmasto-opas.fi, joka on IL:n pysyvämpi portaali. Työpaketissa 3 on kyse sopeutumiseen liittyvistä politiikkatoimista ja hallinnasta. Tähän on otettu tarkempi rajaus pitäen mielessä

MMM:n aloittama kansallisen sopeutumis suunnitelman uudistusprosessi. Kyseessä on tarkastelu sopeutumisen suunnittelun, seurannan ja arvioinnin sekä riskinarvioinnin yhteensovittamisen viitekehystä. Ajatuksena on tuottaa politiikkasuositus, joka olisi suunnattu kansalliseen uudistusprosessiin, valmisteluun ja toimeenpanoon. Työpaketin 4 ensimmäinen osuus käsitteli kattavasti sopeutumiseen liittyviä taloudellisia kysymyksiä. Luke johtaa työtä ja miettii taloudellisten ja epäsuorien ilmastomuutosten vaikutusten yhteyksiä ja kysymyksiä maa- ja elintarviketuotantoon liittyen. Tavoitteena on kirjallisuuskatsauksella tarkastella globaalien heijastevaikutusten kautta aiheutuvia haavoittuvuuksia Suomen maa- ja elintarviketaloudelle. Alustavaa kehystä on jo nyt, aikatauluna työ olisi huhtikuun lopussa valmis.

Aiheesta keskusteltiin. Todetaan väliraportti vastaanotetuksi. Hanke jatkuu.

b. Oikeudenmukaisuus: tilannekatsaus ja aikataulu

Kivimaa ja Käyhkö kertoivat hankkeen tilanteesta. Aiemmin julkaistun raportin englanninkielinen käännös julkaistiin ja se jaettiin myös eri maiden ilmastopaneeleille.

c. Kulutus: tilannekatsaus ja aikataulu

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Hanke etenee hyvin. Ennen joululomaa kaikki neljä osa-aluetta saadaan kuntoon, yhteenveto menee tammikuulle.

d. Liikenne: tilannekatsaus ja aikataulu

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Syken puolella on tehty valtakunnallinen mallikokonaisuus. Alkuvuodesta on tarkoitus ottaa muut yhteistyökumppanit mukaan ja pitää aloituskokous. Aikataulu luultavasti venyy kesän kynnykselle.

e. Metsä: tilannekatsaus ja aikataulu

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Ajatuksena on ollut, että tuotos julkaistaisiin helmikuun puolella. Aikataulu riippuu siitä, miten raportteja käsitellään tammikuun kokouksessa. Tänäpäin on hankepalaveri, jossa pyritään hahmottamaan lopullinen ulostulo.

f. Sähköistyminen: tilannekatsaus ja aikataulu

Lund kertoi hankkeen tilanteesta. Hankkeesta on julkaistu kesäkuussa muistio ja sen jälkeen kaksi raporttia aiheina oikeudenmukaisuus ja teollisuus. Skenaarioista on raportti lähes valmis ja se pyritään saamaan ensi vuoden puolella ulos.

g. Autokalkulaattorin päivitys: tilannekatsaus ja aikataulu

Seppälä kertoi hankkeen tilanteesta. Munther on tehnyt laskurin päivitystä. Ajatus oli, että ensi vuoden puolella tulitaisiin ulos akkupuolen uusien tietojen perusteella. Sähköautojen elinkaarin päästövaikutus on paljon pienempi kuin on kuviteltu. Kesään mennessä tehdään laskurin peruspäivitykset.

h. Indikaattori: tilannekatsaus ja aikataulu

Siirretään seuraavaan kokoukseen. Hanke on käynnistymässä.

10. Muut mahdolliset asiat

a. Kevään kokousajat

Paneelin seuraavat kokousajat:

- ma 24.1. klo 12-16
- ke 23.3. klo 12-16
- ma 2.5. klo 12-16
- ti 14.6. klo 12-16

b. EEAC-konferenssin eteneminen

Weaver kertoi, että konferenssin järjestäminen etenee. Tästä on ensi viikolla tapaaminen. Teemana on "The critical decade".

c. Hankerahoituksen ja maksatuksen kysymykset

Weaver muistutti tarkistamaan hankkeiden maksatuksen ja raportoinnin tilanteen ennen lomia.

d. Muut

Ei muita asioita.

11. Paneelin sisäiset asiat (vain panelistit ja sihteeristö)

Ilmastopaneelin kv-verkosto – ensi vuodelle ehdotettu toiminta

Ilmastopaneelien kansainvälinen verkosto on aloittanut toimintansa. Tammikuussa on verkoston kokous ja tätä varten on tullut luonnos toimintasuunnitelmaksi. Puheenjohtajisto katsoo toimintasuunnitelmaa ja puheenjohtajiston keskustelun mukaisesti edetään.

KAISU-ydintyöryhmä

Paneelin tulee tehdä KAISU-lausunto. Ehdotetaan ydintyöryhmän perustamista. Päätetään ehdotetun mukaisesti.

Muut

Ei muita asioita.

12. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:05.